

Erzincan'lı Âşık Dursun Hazani'nin Saz İcrâcılığında Gelenek ve Yorum: Usta-Çırak İlişkisi Bağlamında Bir Âşığın Kimliği

Tradition and Interpretation in the Saz Performance of Erzincan-born Âşık Dursun Hazani: The Identity of a Âşık in the Context of the Master-Apprentice Relationship

Can DOĞAN¹

Geliş Tarihi (Received): 15.07.2025

Kabul Tarihi (Accepted): 08.10.2025

Yayın Tarihi (Published): 30.11.2025

Öz: Âşıklık, Türk halk müziği ve Türk halk edebiyatının ana kaynağını oluşturan, yüzyıllar boyunca Anadolu toplumunun özüne etki eden müstesna bir gelenektir. Bu çalışmada geleneğin yaşatıldığı Erzincan yöre kültürünün önemli değerlerinden biri olan Âşık Dursun Hazani'nin yaşamının edebiyat ve müzik perspektifinden incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada Âşık Dursun Hazani'nin hayatı, sanatı ve şiirlerine dair örnekler sunulmuş, âşığın müzikal ve edebi yönü analiz edilmiştir. Nitel yöntem kullanılan bu çalışmada, ortaya konulan veriler; doküman incelemesi ve kişisel görüşmelerle elde edilmiştir. Çalışma, âşığa dair ulaşılabilen şiirler ve ses kayıtlarıyla sınırlandırılmıştır. Bulgular, Âşık Dursun Hazani'nin başta bağlama olmak üzere; mey, davul, zurna ve keman gibi birbirinden farklı halk müziği çalgılarını ustalıklı kullandığını ortaya koymaktadır. Sonuç itibarıyla Âşık Dursun Hazani'nin edebiyat ve müzik alanındaki ürünleri, onun bu gelenekteki yerini en güzel şekilde göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Âşık Dursun Hazani, Türk Halk Müziği, Âşıklık Geleneği, Çalgılar, Halk Şiiri.

&

Abstract: Ashik tradition is an exceptional custom that forms the main source of Turkish folk music and Turkish folk literature, influencing the essence of Anatolian society for centuries. This study aims to examine the life of Ashik Dursun Hazani, one of the important values of Erzincan regional culture where the tradition is kept alive, from the perspectives of literature and music. The study presents examples of Âşık Dursun Hazani's life, art, and poetry, analyzing his musical and literary aspects. Using qualitative methods, the data presented in this study were obtained through document analysis and personal interviews. The study is limited to the poems and audio recordings available about the âşık. The findings reveal that Âşık Dursun Hazani skillfully played various folk music instruments, primarily the bağlama, but also the mey, davul, zurna, and keman. Ultimately, Âşık Dursun Hazani's literary and musical works beautifully demonstrate his place in this tradition.

Keywords: Ashiq Dursun Hazani, Turkish Folk Music, Tradatation of Ashiq, Instruments, Folk Poetry.

Atıf/Cite as: Doğan, C., (2025). Erzincan'lı Âşık Dursun Hazani'nin Saz İcrâcılığında Gelenek ve Yorum: Usta-Çırak İlişkisi Bağlamında Bir Âşığın Kimliği. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(3), 1710-1729. doi: 10.11616/asbi.1742593

İntihal-Plagiarism/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asbi/policy>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University, Since 2000 – Bol

¹ Doç. Dr., Can Doğan, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, can.dogan@ibu.edu.tr.

1. Giriş

Âşıklık geleneği, Türk halk kültüründe doğal ve dinamik yapısı sayesinde önemli roller üstlenen, kültürün estetik ve toplumsal bellek özelliklerini taşıyan en önemli alanlardan biridir. Bu gelenek, yüzyılların deneyimleri neticesinde şekillenen, kendi içerisinde belirli kurallar barındıran, sazın ve sözün etkileyici özelliklerinden yararlanılarak nesilden nesile aktarılan değerler bütünüdür. Başta âşık edebiyatı ve âşık müziği olmak üzere içinde topluma ait değerler barındıran, yeteneğin yanında; bilgi, birikim ve deneyimin harmanlandığı müstesna bir kültür sahasıdır.

Anadolu irfanının temelini oluşturan ve kültürel yapının şekillenmesinde önem arz eden âşıklık geleneği, gerek sözlü gerek yazılı olarak aktarılan geleneğin kimliğini yansıtan bir yapı sergiler. Bu köklü gelenek içerisinde söz, büyük önem taşır ve âşığın bireysel veya topluma ait duygu ve düşünceleri en doğal haliyle seslendirilir. “Âşık; kültüre ait örnek değerler ve ahlâk anlayışı içerisinde din, gelenek ve güncel yaşamdan beslenerek, hüznün ve sevinçleri dile getirir, halkın yaşayışı ve tarihini yansıtarak, sözlü kültürü yayar.” (Artun, 2011 :67)

Sözlü kültür, tarihi süreç içerisinde topluma dair bilgi, değer ve geleneğin özellikle de âşıklar aracılığıyla nesilden nesile aktarıldığı iletişim biçimlerinden biridir. Yazılı kaynakların çok öncesinde var olan bu gelenek kültürel bağın oluşmasında ve toplum içerisinde güçlü bir iletişimin kurulmasında zemin hazırlamıştır. “Sözlü kültür içerisinde diğer türlere göre daha çok ilgi gören, şairi ile birlikte dinleyenini de varlığının bir parçasına dönüştüren şiirler, insanlık tarihinin başlangıcından bu yana söylenmektedir” (Kundakcı & Bacaklı, 2019:2231). Sözün müzikle birleşimi, duyguların topluma en güzel şekilde aktarılmasını, düşüncenin en etkili biçimde yansıtılmasını sağlar. Bu sebepten âşıklık geleneğine halk kültürünün vazgeçilmezi olarak bir değer biçilmiş, müzik ve edebiyat sanatının iç içe geçtiği özel bir ifade biçimi olarak günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Temelinde heves, söz ve ezgi uyumunu yansıtan bu gelenek, canlılığını bugüne kadar korumuştur.

Çelik’in “Âşıklık Geleneği ve Günay Yıldız’ın İcrasında Âşık Havaları” başlıklı çalışmasında belirttiği gibi “Anadolu halk kültüründe önemli bir yer tutan âşıklık geleneği, toplumların yüzyıllar boyunca tecrübelerini yaşayarak aktardığı dinamik bir süreç olarak karşımıza çıkar. Âşıklık, asırlardır hayatı ele alan her konuda, bilhassa bölge halkının bir arada bulunduğu ve toplandığı çayhaneler, kahvehaneler ve panayırlarda Türk şiirinin seslendirildiği eşsiz bir gelenektir (Çelik, 2022: 3). Bu yapı içerisinde âşıkların saz ve söz ustaları olarak birbirinden farklı mekânlarda sahne aldıkları, halkın duygu ve düşüncelerini dillendirdikleri anlaşılmaktadır. Daha çok usta-çırak eğitimi ile şekillenen gelenek içerisindeki âşıklar, çıraklık döneminden âşık oluncaya kadar geçirilen süreçte fasıl ortamlarına dahil olurlar. Sonrasında ustalarından aldıkları mahlas ile âşık ünvanı alırlar ve bu geleneğin temsilcileri arasında yer edinirler.

Âşıklar, doğaçlama (irticalen) veya ezberlemek suretiyle şiirlerini saz eşliğinde seslendirerek, halk müziğinin melodik yapı çerçevesinde başta ritim, ezgi ve makam ile duygu derinliğini biçimlendirmiş, toplumun duygu ve düşüncelerini ifade etmede önemli bir rehber olmuştur. Dolayısıyla halk müziği ve âşıklık geleneği arasındaki bu etkileşim, estetik düzeyde de bir bütünlük sağlamıştır. Kısaca “Anadolu’nun ve dünya üzerindeki birçok medeniyetin müşterek özelliklerini yansıtan halk müziği, farklı yörelerin yerleşik halkları tarafından; bilgi, birikim ve deneyimlerinin sonucu üretilen, aynı zamanda kendi öz kültürlerini koruyarak aktarılan bir halk yaratmasıdır. Halk müziği, geleneksel yapı çerçevesinde, saz ve söz kültürünün pratikleri doğrultusunda seslendirilen, profesyonel ve amatör sanatkarların beceri ve yorumlarıyla farklı yörelerde ve tavırlarda dile getirilen kıymetli halk ürünlerindendir (Doğan, 2023: 264). Halk müziği toplumun değer örgüsüyle biçimlenen, o topluma dair değerleri yansıtan ve kültürel mirası aktaran sözlü ezgilerden oluşması yönüyle de bu geleneğin tamamlayıcısı durumundadır. Öyle ki bu müzik türünün en kıymetli formları olan türküler, topluma ait değerleri üzerinde taşıyan sözlü miras ürünleridir. “Türküler, Türk milletinin duygu, düşünce, inanç ve değerler varlığının toplamıdır.” (Yakıcı & Erdoğan, 2021: 8). Bu bağlamda âşıklık geleneği topluma dair değerleri en doğal haliyle aktaran ve türkülerle bütünlük oluşturan kültür aracıdır. Bu geleneğin yaşatıldığı en önemli illerden biri de Erzincan’dır. Yöre, âşıklık geleneğinin , geleneğe özgü tavır ve icrâ nitelikleriyle dikkat çeken önemli bir

alandır. Bulunduğu çevre illerle benzerlik göstermesine rağmen, Erzincan âşıklık geleneği üslûp farklılıkları da taşımaktadır.

Erzincan'da Alevi-Bektaşî kültürünün yaşatıldığı bir ortamda yetişen, deyişler ve bağlama eşliğinde halkın duygu dünyasına seslenen saz ve söz ustaları yetişmiştir. Bu isimlerden Âşık Davut Sulari, Âşık Beyhani, Ali Ekber Çiçek gibi önemli değerler ve şahsiyetler yer almaktadır. Bu geleneği yaşatan isimler gerek dini gerek kültürel kimlikleriyle bu kültürün önemli hizmetkârlarıdır. TRT repertuvarında kayıtlı birbirinden değerli halk türküleri, yörede sıklıkla kullanılan davul, zurna, mey ve bağlama gibi farklı çalgıların yanı sıra, Kemaliye dolaylarında sıklıkla kullanılan klarnet gibi nefesli halk çalgıları yörenin zenginliğini en güzel şekilde yansıtmakta ve yöreye ait kültürü zengin kılmaktadır. Bu durum; zengin çalgı ve melodi çeşitliliği ile geleneksel halk müziği kültürünün derin ve köklü bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda Erzincan, zengin halk müziği ve halk edebiyatıyla güçlü bir müzikal zemin oluşturmuştur. Yörede düğün dernek ve toplu etkinlikler, bu çalgıların en güzel icrâ edildiği alanlardan biridir. Ayrıca Erzincan, sadece türkü repertuvarı ve çalgılarıyla değil aynı zamanda yetiştirdiği âşıklar ile de halk müziği ve halk edebiyatına önemli katkılar sunmuştur. Yörede bu geleneğin aktarıcıları olan birçok âşık, geleneksel müzik icrâlarına ek olarak düşünce ve fikirleriyle de ön plana çıkmışlardır. Kimi dönemin popüler etkisi sayesinde sınırlarını geniş coğrafyalara ulaştırırken kimi değerler de belirli alanlarda sıkışıp kalmıştır. İnanç yapısı ile de şekillenen bu gelenek çerçevesinde âşıklık çok yönlü bir değer yapısına evrilmiştir. Bu yöresel zenginlik ve çeşitlilik, Erzincan'ın edebi ve müzikal kültürü yaşatmanın ötesinde hafızalara kodlanarak yaşam biçimi haline dönüşmüştür. Geleneksel icrâ tavırları, ezgi ve melodi yapıları ve şiir dili yönüyle zengin Erzincan âşıkları, bölgesel bir anlam ve kimlik taşımaktadır. Bu çalışmada Erzincan âşıklık geleneği içerisinde yetişen ve yöre içerisinde birbirinden farklı çalgıları icrâ etmesiyle tanınan Âşık Dursun Hazani'nin edebi ve müzikal yönünün kaleme alınması hedeflenmiştir. Âşık Dursun Hazani'nin saz ve söz ustalığı bağlamında yorumlanması onun âşıklık geleneği ekseninde halk müziğine ve yöre kültürüne olan katkılarına, ayrıca yok olup giden yüzlerce değerlin araştırılması gerekliliğine dikkat çekmeye yöneliktir. Çalışma bu yönüyle yok olup giden birbirinden değerli âşıkların yaşarken kıymetlerinin bilinmesi bakımından da önem arz etmektedir.

Amaç

Bu çalışmada, Âşık Dursun Hazani'nin geleneksel halk müziği kapsamında yapmış olduğu icrâ özelliklerinin tespit edilmesi ve âşığın halk müziği birikiminin ortaya konulması amaçlanmıştır. Aynı zamanda, Âşık Dursun Hazani'nin yörede icrâ ettiği başta âşık sazı olmak üzere; mey, zurna, davul ve keman gibi birbirinden farklı çalgıları icrâ kabiliyetinin ele alınması hedeflenmiştir. Âşığın sanatkâr yönüne ve âşıklık tarzına dikkat çekmek ve gelenek hakkında bilinç uyandırmak diğer bir gayemizdir. Kısaca bu çalışmada, Türk halk müziği âşıklık geleneğine kaynak teşkil etmek, sözlü kültürü belgelemek ve yaşatılmak amaçlanmıştır.

Önem

Çalışma, geleneksel halk müziği kültürü içerisinde önemli bir yere sahip olan âşıklık geleneğine ışık tutması, bu gelenek içerisinde yer alan Âşık Dursun Hazani'nin icrâ ve şiir anlayışının doğru aktarılması yönüyle önem arz etmektedir. Aynı zamanda bu çalışma Âşık Dursun Hazani'ye ait eserlerin literatüre kazandırılması ve bu eserler bağlamında yapılacak olan çalışmalara örnek oluşturması, gelenek içerisinde yer verilmemiş değerlerin yaşatılması ve tanıtılması bakımından önemlidir.

2.Yöntem

Çalışmanın bu aşamasında araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve elde edilen verilere dair çözümlemede kullanılan yöntem ve tekniklere yer verilmiştir. Çalışma nitel araştırma yöntemi ile yapılandırılmış olup, biyografi araştırmasıdır ve betimsel tarama ve kaynak tarama modellerinden faydalanılmıştır. "Nitel araştırma, disiplinler arası bütüncül bir bakış açısını esas alarak, araştırma problemini yorumlayıcı bir yaklaşımla incelemeyi benimseyen bir yöntemdir. Üzerinde

araştırma yapılan olgu ve olaylar kendi bağlamında ele alınarak, insanların onlara yükledikleri anlamlar açısından yorumlanır (Altunışık ve Diğerleri, 2010: 302 akt. Karataş: 63).

Çalışmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Betimsel araştırmalar “Araştırma konusuyla ilgili mevcut durumu saptamayı, olayı tasvir ederek problemi anlamayı amaçlar ”(Arıkan, 2021 :22). Betimsel tarama yöntemlerinden biri olan tarama modeli ile de şekillendirilmiştir. Tarama modeli geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle tespit etmeyi amaçlayan araştırma modeline denir (Karasar, 2016: 109). Araştırmanın diğer bir aşamasında ise nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemeyi kullanılmıştır. Doküman inceleme yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Wach, 2013 akt. Kırıl, 2020: 174).

Bu doğrultuda, Erzincan yöresi halk kültürü ve âşıklık geleneği içinde önemli bir değer olan Âşık Dursun Hazani’nin hayatı, sanatçı kimliği ve edebi kişiliği çok yönlü bir şekilde tahlil edilmiştir. Verilerin toplanması sürecinde literatür ve arşiv tarama, doküman analizi ve yapılandırılmış görüşme tekniklerinden faydalanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur.

3.Âşık Dursun Hazani’nin Hayatı

Resim 1. Âşık Dursun Hazani (Oktay Genel Kişisel Arşivi)

Âşık Dursun Hazani, 1942 yılında Erzincan ilinin Çayırılı ilçesine bağlı, eski adı Şebge olan Yeşilyaka köyünde dünyaya gelmiştir. Babası Hüseyin Genel, geçimini çiftçilikle sağlayan ve Anadolu’nun geleneksel yaşam tarzını yansıtan emektar bir şahsiyettir. Âşık Dursun Hazani “Vatanım Türkiye” adlı şiirinde köyüne ve ailesine dair şu ifadelerde bulunmuştur:

Köyüm Yeşilyaka, ilçem Çayırılı
Babam evlat kazanmıştı hayırlı
Adı Hüseyin’dir, Genel soyadı
Vatanım Türkiye, ilim Erzincan (**Âşık Dursun Hazani**)

Tıpkı birçok âşıkta olduğu gibi Âşık Dursun Hazani bu dörtlükte yaşadığı yer ve ailesi hakkında bilgiler vermekte, içerisinde yaşadığı coğrafya ile kurduğu bağı ve aidiyet ilişkisini açık bir şekilde dile getirmektedir. Âşığın da ifadelerinde belirttiği üzere babası Hüseyin Genel’in geleneksel yöntemlerden tarım ve çiftçilikle geçimini sağladığı ekonomik ve toplumsal koşullar düşünüldüğünde âşığın böyle bir ortamda yetiştiği anlaşılmaktadır. Âşık Dursun Hazani, 2017 yılında kendisiyle yapılan bir röportajda çocukluk dönemine dair bilgileri ve babasına yönelik şu bilgileri aktarmıştır: “Ben çocukken babam zirai faaliyetlerle uğraşırdı. Karasaban zamanı dağda çift sürerdik. Öküzlerimiz vardı, bu öküzlerle çiftçilik yapmaya çalışırdık. Sap taşırdım, tırpan biçerdim. O zamanlar teknoloji gelişmemişti; hayvan gücüyle

çalışan makineler vardı, pullukla toprak sürülürdü. Çocukluk dönemim böyle geçti".
<https://docplayer.biz.tr/52908727-Cayirli-hem.html>

Âşık Dursun Hazani'nin ailesine dair kesin veriler bulunmamakla birlikte kişisel görüşmeler yöntemiyle aktarılan bilgilerden âşığın farklı bölgelerden göçler sonucu Erzincan'ın Yeşilyaka köyüne yerleştiği anlaşılmaktadır. Bu hususta oğlu Oktay Genel bu göç hikayesi hakkında şunları dile getirmektedir: "Bizim nereden geldiğimizle ilgili bilgi edinmek için amcalarımız hayattayken kendilerine sorduk. Ailemizin uzak yerlerden geldiğine dair bir geçmişi olduğunu öğrendik. Amcalarımdan biri Kars'tan geldiğimizi, bir diğeri ise Diyarbakır'dan geldiğimizi ifade ettiler. Ancak tek bildiğim kesin bir bilginin olmayışıdır. Soy kütüğümüze baktığımızda, babamın dedesi olan Dursun Çavuş'un adını gördüm. Dedemin adı da Dursun'muş. 1836 doğumlu olarak Tercan nüfusuna kayıtlıyız" (Oktay Genel ile Yapılan Kişisel Görüşme, 08 Mayıs 2022).

Oktay Genel aile içerisinde anlatılan bir anısında, büyük dedelerinin Rus işgali sırasında yaklaşık altı ay boyunca esir kaldığını, sonrasında kaçarak köyüne döndüğünü ifade etmiştir. Fakat Erzincan Tercan Nüfus Dairesi'nde çıkan yangın dolayısıyla, 1830'lara uzanan döneme ilişkin kayıtlar yok olmuş, bu da ailenin soy ağacına dair bilgilere ulaşılmamasına neden olmuştur. Âşık Dursun Hazani'nin kalabalık bir aile yapısına sahip olduğu görülmektedir. Âşık Dursun Hazani, iki evlilik gerçekleştirmiş ve bu evliliklerinden on çocuğu olmuştur. Oğlu Oktay Genel bu duruma ilişkin şu yorumlarda bulunmaktadır: "Babam hayatı boyunca iki evlilik yapmıştır. İlk evliliğini annemle gerçekleştirmiş ve bu evlilikten hayatta olan iki çocuğu bulunmaktadır: Ben ve kardeşim Binali. İkinci evliliğinden ise sekiz çocuğu olmuştur. Hatırlayabildiğim isimler sırasıyla; Hüsniye, Semih, Tülay, Tuncay, Zübeyde, Salih, Muhsin ve Nurten'dir" (Oktay Genel Kişisel Görüşme, 08 Mayıs 2022).

Âşık Dursun Hazani, ilkokul eğitimini Erzincan'da tamamlamış, başta zekâsı ve sanatsal yetenekleri sayesinde dikkatleri üzerine çekmiştir. Öğretmenleri tarafından da potansiyeli fark edilmiş ancak ailenin maddi yetersizliği nedeniyle eğitim hayatı yarım kalmıştır. Âşık Dursun Hazani'nin öğrencilik yıllarına dair kardeşi Mustafa Genel'in anlatımı ise şu şekildedir: "Çocuklarımızı mutlaka okutmamız gerekir, ama ekonomik sıkıntılardan dolayı okuyamadık. Bugün içinde bulunduğumuz durum tamamen imkansızlıkların bir sonucudur" (Mustafa Genel Kişisel Görüşme 2022). Âşığın köy hayatından kente göç süreci, kendisi ve ailesi için oldukça zorludur. Köyden kente geçiş sürecinde şehir hayatına alışma ve sosyal hayata uyum süreci uzun ve meşakkatli geçmiştir. Köy hayatı içerisinde halk tarafından saygı duyulan bir isim olan Âşık Dursun Hazani, şehir hayatında düşük statülü işlerde çalışmış, bu durum aileyi tekrar köye dönmeye mecbur kılmıştır.

Alevi inancına mensup olan Âşık Dursun Hazani, bu inancı yaşam felsefi haline getirmiştir. Bilhassa Âşık Dursun Genel ve Kardeşi Mustafa Genel'in bu inanç sistemine duydukları ilgi, kendilerini sorgulama ve hakikat anlayışı ve arayışıyla şekillenmiştir. Bu bağlamda oğlu Oktay Genel şu ifadeleri dile getirmektedir: "Babam ve Mustafa amcam alevi inancına çok meraklıydılar. Bizler köken olarak alevi mezhebindeniz. Biz şöyle bir aleviyiz; dedemin her zaman okuduğu bir Kur'an-ı Kerim vardır. Dedemden de babama geçmiş ve hatta babamın iki tane Kur'an-ı Kerim'i vardı. Bir tanesi yeni, bir tanesi eski siyah ciltliydi. Muhtemelen onlar dedemden kalan Kur'an'dır. Alevilik inancında Hakkı aramak Hakkı bulmak oldukça önemlidir. Mesela babamın okuduğu kitaplardan biri olan Hallacı Mansur'un En' el Hak kitabı tasavvufi ve gizemli bir bakış açısı sunuyordu. Babam ve amcam bu konuları amcamla çok araştırır, Mustafa amcam ile hakikat konuları üzerine uzun sohbetler ederlerdi (Kişisel Görüşme, 08 Mayıs 2022).

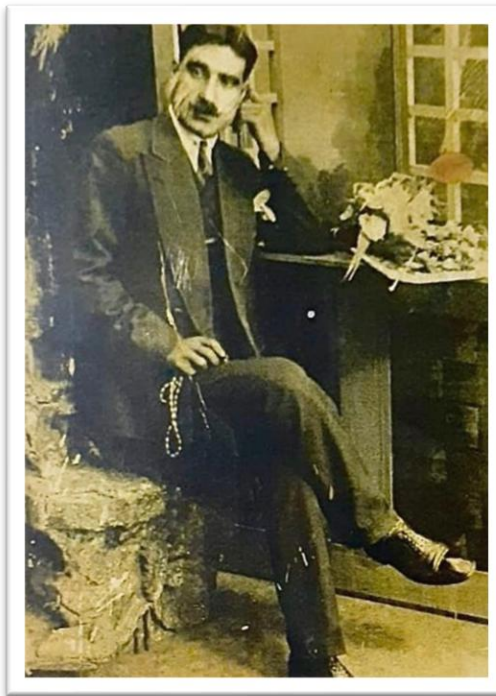
Tasavvufi düşünce bağlamında Âşık Dursun Hazani'nin iç dünyasında derin bir manevi arayış yer almaktadır. Hacı Bektaş-ı Veli, Pir Sultan Abdal gibi isimlerin fikirleriyle harmanlanan düşüncelerden beslenen âşık, bu düşünceler ekseninde sanatına katkı sunmuş ve derin bir bakış açısı kazandırmıştır. İçsel huzuru benimseyen ve mistik sezgileri sazına ve sözüne aktaran Âşık Dursun Hazani, ruhsal derinliklere inen bir şahsiyet olmuştur. Bu bağlamda kendisiyle yapılan bir röportajda şu ifadelerle yer vermiştir: "Evimde sobamın üzerinde kaynayan çayımı yudumlarken, insanları, doğayı, hayvanları ve birçok şeyi düşünüyorum. Gördüğüm algıladığım gözlemlediğim bu durum ve vakaları elimden geldikçe kaleme

almaya çalışıyorum. Çeşitli konularda yazmış olduğum birçok sayıda yazı ve şiirlerim bulunmaktadır. Bunların dışında kedi ve köpeklerim var. Onların bakımlarıyla ilgileniyorum. Dini kitaplar okuyup ibadet etmeye çalışıyorum. Hatta zaman zaman gayptan sesler duyuyorum. Yaradanım bana rüyalarımnda yardımcı oluyor kısacası zikir aleminde huzurlu oluyorum” (<https://docplayer.biz.tr/52908727-Cayirli-hem.html>).

Bu ifadeler, Âşık Dursun Hazani’nin aile yapısını, inancını ve iç dünyasıyla şekillenen özgün karakterini ortaya koymaktadır. Genel anlamda hayatı zorluklar ve sıkıntılarla geçen âşık ile ilgili oğlu Oktay Genel şu ifadeleri dile getirmiştir: “Babamın çok iyi bir yaşam öyküsünün olmadığını biliyordum, fakat hayatı hakkında fazla detaya sahip değildim. 2007-2009 yıllarında babamı birkaç kez ziyaret ettim, fakat kendi ailemde yaşadığım sıkıntılar nedeniyle iletişimimiz tamamen koptu. Babam bir süre sonra da vefat etti” (Oktay Genel, Kişisel Görüşme, 08 Mayıs 2022). Âşık Dursun Hazani 31.12.2016 tarihinde vefat etmiş memleketi Erzincan’da toprağa verilmiştir (Oktay Genel, Kişisel Görüşme, 05 Ekim 2025).

4. Âşık Dursun Hazani’nin Sanatkâr Kimliği

Âşık Dursun Hazani, geleneksel halk kültürünün içinde yetişen başta âşıklık geleneğinin bir üyesi olmasının yanında çok yönlü icrâ kabiliyeti sayesinde dikkatleri üzerine çeken bir değer olmuştur. Küçük yaşlarda sanata ilgi duyan âşık, özellikle müzik alanındaki mahareti sayesinde döneminin ve yöresinin öne çıkan temsili haline gelmiştir. Geleneği çok iyi tanıyan, saz ve söz yorumundaki becerisi sayesinde halkın gönlüne giren âşık; düşün, dernek ve sosyal etkinliklerin aranan değeri haline gelmiştir. Erzincan âşıklık geleneğini, halk müziği kültürünü ve yöre oyunlarını tanıyan ve repertuvar noktasında zengin bir türkü dağarcığına sahip olan âşık, aynı zamanda kendi çalgılarını yapma konusundaki becerisiyle çok yönlü bir sanat anlayışı geliştirmiştir. Onun sanatsal becerisi geleneksel halk müziği çalgılarından yaylı, telli, vurmali ve üfleli birbirinden farklı çalgıyı ustalıklı icrâ edebilme becerisiyle kendini göstermiştir. Âşığın bu çok yönlülük durumu onu geleneğin bir temsilcisi yapmanın yanında yöresel kültürün aktarıcısı konumuna getirmiştir. Ailede başlayan müziğe olan ilgisinin kaynağı, zurna icrâcısı ve dayısı olan Mahir Uzar’dan gelmektedir. Mahir Uzar’ın bağlama ve zurna gibi halk müziği çalgıları icrâ ettiği ve ailede sanata olan ilgi ve etkiyi şekillendirdiği ifade edilmiştir (Mahir Genel, Kişisel Görüşme, 08 Mayıs 2022).

Resim 2. Dursun Genel’in dayısı zurna sanatçısı Mahir Uzar (Mahir Genel Kişisel Arşivi)

Âşık Dursun Hazani'nin sanat alanında çok yönlü bir şahsiyet olması yalnızca bireysel bir istek ve çabanın neticesi değildir. Onun halk müziği ve âşık edebiyatı noktasındaki gelişiminde kültürel çevre ve döneminin önemli âşıkları ve müzisyenlerin önemli etkileri olmuştur. Bilhassa dayısı Mahir Uzar ile kurduğu bağ, bu gelişimin en somut göstergesidir. Mustafa Genel'in aktardığına göre "Mahir Uzar'ın ailenin bir ferdi gibi daima onlarla vakit geçirmesi, çocuklar üzerindeki sanatsal etkiyi arttırmış; özellikle de Dursun Hazani'nin müzikle olan bağını kuvvetlendirmiştir. Yine başka bir ifadesinde, Mahir Uzar'ın zurna icrâ ettiği zamanlarda bizleri müziğe dahil etmesi, Kalkın oynayın! demesi bunun en doğal halidir. Aynı zamanda icrâ ettiği geleneksel halk çalgılarını yakından tanımamıza ve bu çalgılarla seslendirdiği halk ezgilerini kulağımıza kazandırmasına, farklı melodi ve makamları algılamamıza yardımcı olmuştur (Mustafa Genel, Kişisel Görüşme, 08 Mayıs 2022).

Âşık Dursun Hazani'nin müzik yaşamında dikkate değer bir diğer olay ise çalgı yapım ve onarımı konusundaki becerisidir. Maddi olanakların kısıtlı olduğu dönemlerde kendi çalgılarını tasarlama çabası onun zanaatkâr bir kişilik olduğunu da göstermektedir. Özellikle armut ağacından zurna ve benzeri üflemlerli çalgılar yapım deneyimi geleneksel uygulamaların varlığını göstermesi bakımından önem arz etmektedir (Mustafa Genel, Kişisel Görüşme, 08 Mayıs 2022). Bu durum aynı zamanda âşığın toplumla kurduğu bağın da bir göstergesidir. Türk halk müziği ekseninde ele alındığında ise çalgı çeşitliliği köklü bir kültürel mirasın da göstergesidir.

Mustafa Genel'in de ifade ettiği üzere tarlaya giderken bile yanlarında taşıdıkları düdük benzeri üflemlerli yöre çalgılarıyla doğaçlama icrâlarda bulunmaları, bu ezgilerin ritmik ve melodik yönden makamsal bir yapıya dönüştüğünü algılamaları, onların müzik sanatıyla olan bağlarını daha geniş bir bakış açısına dönüştürmüştür (Mustafa Genel, Kişisel Görüşme, 08 Mayıs 2022). Âşığa dair yapılan kişisel görüşmeler neticesinde elde edilen veriler, onun gelenek içerisindeki müzikal ve edebi kimliğini yöresel bağlamda önemli kıldığını göstermektedir. Oktay Genel'in "Babam bütün halk çalgılarını ortalamanın üzerinde bir yetkinlikle çalardı" şeklindeki yorumu âşığın müzik donanımının yakın çevrenin yanında ailesi tarafından da kabul gördüğünün bir göstergesidir (Oktay Genel, Kişisel Görüşme, 08 Mayıs 2022). Âşığın özellikle düğünlerde ve derneklerde aranan bir isim haline gelmesi de bunun en bariz örneğidir.

Resim 3. Dursun Genel'e ait çalgı yapım malzemeleri ve çalgı aparatları (Oktay Genel Kişisel Arşivi)

Âşık Dursun Hazani İstanbul'daki çalgı icrâcısı ve yapım ustası olan Şemsi Yastıman 'la kurduğu muhabbet ve dostluk bunun başka bir göstergesidir. Mustafa Genel bu hususta şunları ifade etmektedir: Hazani sadece alışveriş için değil, sohbet etmek ve vakit geçirmek maksadıyla da Şemsi Yastıman'ın dükkânına uğrarmıştır (Mustafa Genel, Kişisel Görüşme, 08 Mayıs 2022). Bu durum Âşık Dursun Hazani'nin müzikle kurduğu bağın yalnızca çalgı çalmakla sınırlı olmadığını, müziği yaşamının merkezine

alan bir yaklaşım sergilediğini de göstermektedir. Bu görüşmeler âşığın müzikal becerisinde de olumlu katkılar sunmuş, âşığa farklı bir müzik bakışı sağlamıştır.

Oktay Genel'in de belirttiği üzere, özellikle köy halkı tarafından önemli etkinliklere davet edilmesi onun yöre içerisinde aranan bir isim ve kültürel bir figür olduğunun göstergesidir. Sonuç itibarıyla, Âşık Dursun Hazani'nin sanatkar kimliği, çalgı icrâsındaki mahareti, çalgı yapımı konusundaki kabiliyeti, yöre ezgilerine hakimiyeti, repertuar zenginliği ve sosyal çevresi ile kurduğu ilişki onun sanat hayatından çok yönlü bir alt yapı oluşturmaktadır.

4.1. Mey İcrâcısı Âşık Dursun Hazani

Mey, kültürel değerlerin duygusal bir ifade aracı olan, yöresel hafızanın temsili niteliğindeki üflemleri bir halk çalgısıdır. "Bir eşlik ve solo çalgısı olan mey; Anadolu'da daha çok Doğu Bölgeleri'nin melodik yapısını yansıtan, kadınlar ve erkekler tarafından icrâ edilen bir çalgıdır" (Doğan, 2019: 1240). Kültürün aktarım araçlarından biri olan mey, teknik özellikleri ve yöreye özgü tavırları ile yöre içerisinde belirleyici bir anlayış sunar. "Mey, karakteristik özelliği ve geleneksel tarzındaki çalım tekniği ile başta halk müziği olmak üzere farklı form ve yapıdaki pek çok müzik türüne eşlik eden nefesli sazlarımızdandır" (Doğan, 2023: 387).

Yörede ve geleneğin içerisinde bağlama ve sözler ön planda olmasına rağmen, eşlik amacıyla kullanılan mey, geleneksel icrâda da önemli bir kültür aracı olarak ön plana çıkmıştır. Âşık özellikle doğduğu yörede geleneksel müzik üslûbunun yaşatılması ve korunması noktasında önemli bir misyon üstlenmiştir.

Resim 4. Âşık Dursun Hazani mey icrâ ederken (<https://www.youtube.com/watch?v=XLx71zjbzQ8>)

İcrâ etmiş olduğu uzun hava formundaki mey kayıtlarında vibrasyon tekniğini çarpma ve diğer süsleme unsurlarını yörenin ve mey organolojik yapısına uygun olacak şekilde sergilemiştir. Âşığın mey icrâ sanatına yaklaşımı, geleneksel yapı dışına çıkmadan çalgıya yüklenen duygusal bağ da ortaya koymaktadır. Otantik ve yöreye has üslup ile seslendirdiği mey'i, uzun hava ve kırık hava türündeki eserleri, nefes kontrolü ve çalgı hakimiyeti yönüyle icrâ etmektedir. Bu durum onun mey icrâ sanatı içerisindeki ustalığını da göstermektedir. Mey çalarken oturuş ve tutuş pozisyonu, üfleme ve parmak tekniği, nefes çevirme tekniği, musiki unsurları açısından yapmış olduğu süsleme teknikleri ve müziksel ifade unsurları kullanımı onun mey icrâsı konusundaki hakimiyeti ve birikiminin göstergesidir. O, video kayıtlarında halk dilinde pelesenk olmuş karakoyun ezgisini de çok başarılı bir şekilde seslendirmiş ve bu geleneği mey'e ustalıkla aktarmıştır. Çalgı içerisinde en pest sest en tiz sese kadar olan ses sahasını ustalıkla kullanarak mey icrâ sanatında önemli bir temsil kazanmıştır. Bu durum âşığın yorumculuk kabiliyetinin yanı sıra halk müziği alanındaki bilgi birikimini de yansıtmaktadır.

4.2. Bağlama İcrâcısı Âşık Dursun Hazani

Bağlama, birbirinden farklı form ve yapısıyla, teknik yapı özellikleriyle Anadolu'nun her bölgesinde kullanılan telli ve mızraplı bir çalgıdır. Geleneksel halk çalgıları içerisinde çalıp söyleme özelliği bakımından da büyük önem arz eden bağlama, halk müziği ve âşıklık geleneğinin vazgeçilmez çalgılarından biridir. Erzincan yöresinde, halk ezgilerinin icrâsında önemli yer edinen bağlamayı, geleneksel tavrını koruyarak seslendiren Âşık Dursun Hazani, bu geleneği yöre halkına ustalıkla aktarmıştır. Âşık

Dursun Hazani'nin bağlama icrâsı, âşık musikisinin karakteristik yapı ve özelliklerini yansıtan bir tavır içerisinde şekillenmiştir. O saz ve söz arasındaki ilişkinin kurulmasında bağlamayı önemli bir araç olarak görmüştür.

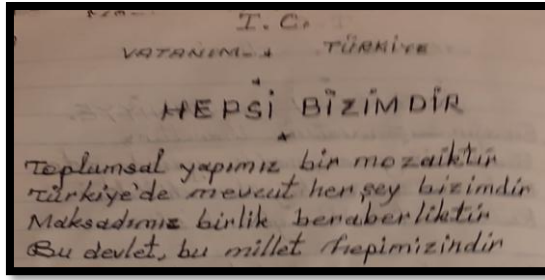
Resim 5. Âşık Dursun Hazani bağlama icrâ ederken (Oktay Genel Kişisel Arşivi)

Bu bağlamda, sazın âşık kimliği içerisindeki yerine dikkat çeken Esmâ Şimşek şu yorumlarda bulunur: “Saz, âşıklık geleneğinde önemli bir yere sahiptir. Öyle ki, saz âşık ile bütünleşmiştir, diğer bir ifadeyle; saz âşığın sembolü haline gelmiştir. Halk arasında söylenen ‘Sazsız âşık kulpsuz testiye benzer.’ sözü, bir âşık için sazın ne kadar önemli olduğunu açıkça anlatmaktadır. Saz, bâde içme geleneğinde de önemli bir yere sahiptir. Genellikle rüyasında bâde içen âşık, uzun süre baygın halde kaldıktan sonra bir sazın sesiyle ayılıp kendine gelir. Bu olayın ardından hem şiir söyleme kabiliyeti kazanır hem de saz çalmayı öğrenir” (Şimşek, 2007, s. 2). Yukarıdaki ifadelerden de anlaşıldığı üzere gelenek içerisinde saz ayrı bir önem arz eder. Âşığın farklı türlerde çaldığı sazlar onun çok yönlü bir âşık olduğunu da gözler önüne sermektedir. Hazani'nin sazı üzerinde “Vatanım Türkiye” ibaresi eklemesi ve kendisini Vatan Şairi olarak ifade etmesi, milli değerlere bağlılığını ve vatansever bir şahsiyet olduğunu göstermektedir.

Resim 6. Âşık Dursun Hazaniye ait üzerinde T.C. Âşık Hazani yazan sazı (Oktay Genel Kişisel Arşivi)

Vatanına olan bağlılığını başta şiirleri olmak üzere her yerde dile getiren âşık, sazının üzerinde T. C. /Âşık Hazani /Vatan Şairi ibarelerini sıklıkla kullanmıştır. Şiirlerini yazdığı defterlerde ve çektiği fotoğraflarda bu ifadeleri kullanmasının yanı sıra kendisini *Vatan Şairi Hazani* olarak adlandırmıştır. Sazı ve sözüyle geleneğin değerli bir temsilcisi olarak ön plana çıkan Âşık Dursun Hazani, geleneği çağdaş hassasiyetle yeniden yorumlamıştır.

Resim 7. Âşık Dursun Hazani'nin el yazısıyla kaleme aldığı şiirinden bir dördlük (Oktay Genel Kişisel Arşivi)

4.3. Keman İcrâcısı Âşık Dursun Hazani

Âşık Dursun Hazani'nin müzik yaşamında keman dikkate değer bir özelliktir. “Keman, perdesiz yapısı, etkileyici sesi ve geniş teknik olanakları sayesinde farklı müzik türlerine adapte olabilme özelliği göstermekte, bu nedenle birçok müzik kültüründe kendisine yer bulmaktadır. Bu durumun doğal bir sonucu olarak keman, Türk müziği icrâları için de sıklıkla kullanılan bir çalgı konumuna gelmiştir” (Albuz, 2019:2). “Yörede kullanılan çalgılara bakıldığında; bağlama, mey, zurna, kaval, asma davul, bendir, koltuk davulu gibi çalgılar görülürken özellikle Kemaliye (Eğin) ilçesi türkülerinde ince sazlar olarak adlandırılan; klarnet, cümbüş, keman, zilli tef ve darbuka gibi çalgıların da kullanıldığı görülmektedir (Karaönçel, 2024: 68).

Âşık, yaylı çalgılar ailesinden kemani yöresel müzik çizgisi içerisinde amatör bir biçimde icrâ etmeye çalışmaktadır. Bilhassa Erzincan ve civar yörelere özgü ezgi yapıları, âşığın genel müzik anlayışı içerisinde de belirleyici olmuştur. Yöresel motiflerin müzikal kalıplarını keman sayesinde ifade edilmesine olanak tanımış, kemani yöresel bir icrâ tavrıyla esnek kullanması dikkat çekmiştir.

Resim 8. Âşık Dursun Hazani keman icrâ ederken ve türkü söylerken (<https://www.facebook.com/ciglikmedya/videos/hazani-baba-erzincan/1475466276034602/>)

Yörede açış amacıyla üflemeli halk çalgılarından mey ve zurna ile yaptığı açışlar kimi zaman ince saz topluluklarının yansıması olup “Türk müziği türleri arasında kullanılan taksim türünün de bir yansıması olarak, saz icrâcıları arasında oldukça önemli bir yere sahiptir” (Çini, 2025:184). Âşık Hazani bu bağlamda taksim geleneğini halk müziğindeki açış kavramıyla örtüşen bir şekilde ve yöresel bir tavrıla sazına aktarmıştır. Çalgı çeşitliği ve bu çalgılara olan merakı Âşık Dursun Hazani'nin sanatsal duyarlılığını da gözler önüne sermektedir.

4.4. Zurna İcrâcısı Âşık Dursun Hazani

Davul ile güçlü bir ikili olan zurna, geleneksel halk müzik kültürünün en önemli çalgılarından biridir. Bilhassa kırsal mekânların aranan çalgısı olması ve gür sesiyle sevincin mutluluğun paylaşılması olarak nitelendirilen zurna, yöreye ait değerleri aktaran önemli bir kültür aracıdır. Âşık Dursun Hazani, zurna çalımı hususunda çok nitelikli icrâlar sergilemiş, geleneğin yaşatıldığı halk ezgilerini zurna 'ya aktarmıştır. Yöre sanatçısı Mahir Uzar ve "Anadolu'nun Yanık Nefesi Binali Selman" ile önemli çalışmalarda bulunmuş, Erzincan Düz Halayı, Dik Halay gibi Erzincan yöre ezgileri olmak üzere Doğu Anadolu bölgesinin yöresel halk ezgilerini birbirinden farklı ortamlarda seslendirmiştir. Bu yönüyle düğün dernek ve toplu etkinliklerde zurna ile önemli icrâlarda bulunmuştur.

Zurna, Anadolu'nun her bölgesinde farklı tavrı ve yorumla icrâ edilen bir halk çalgısıdır. Gür sesi sayesinde halk oyunlarına eşlik eden bu çalgı, zamanla meydan sazı olarak anılmaya başlamıştır. Âşık Dursun Hazani, zurnayı yöre kültürünün aktarılmasında ve yaşatılmasında etkili bir kültür aracı olarak kullanmayı başarmıştır. Âşık, çalgının temininden yapımına uzanan sürece hakimiyeti ve davul ile kurduğu güçlü uyum sayesinde halk oyunları kültürünü yaşatma konusunda da önemli görevler üstlenmiştir. Âşık bu yönüyle müziği bir yaşam biçimi haline getirmiştir. Küçük yaşlarda başladığı zurna icrâcılığına hayatının son dönemlerine kadar devam etmiş, başta çalgının teknik özelliklerine hakimiyetinin yanında geleneksel icrâ hakimiyetinden süsleme unsurlarına kadar sanatını en güzel şekilde icrâ etmeyi başarmıştır. Bu bağlamda geleneği en güzel şekilde takip etmiş ve yaşamının merkezine taşımıştır. Belki de onun sanat yolculuğunda en çok benimsediği çalgı zurna olmuştur. Bu doğrultuda zurna ve davul icrâcısı olan kardeşi Mustafa Genel şu değerlendirmelerde bulunmuştur: Hazani zurna icrâları yaptığı zamanlarda ben de ona asma davulla eşlik ettim. Bazen çalgı değiştirir, zurnasını bana verir, kendisi davula geçerdi. Hazani davul ve zurna icrâ kabiliyetiyle yörede dikkate değer bir şahsiyet olmuştur. Onun bu sazlar icrâsındaki maharetini etkileyen ve müzik serüveninde etkileyici bir rol üstlenen en önemli kişi Mahir Uzar'dır. Uzar, müziğin içinden gelen bir icrâcı olarak Âşık Dursun Hazani'nin müzikle temasını sağlayan ilk kişidir (Mustafa Genel, Kişisel Görüşme, 08 Mayıs 2022). Bu bağlamda âşıklık geleneğindeki usta-çırak ilişkisi içerisinde gelişen bu etkileşim, âşığın sanatkar kimliğinin şekillenmesinde etkili olmuştur.

Resim 9. Âşık Dursun Hazani zurna icrâ ederken (Oktay Genel Kişisel Arşivi)

Âşık Dursun Hazani'nin; halay, bar ve düz oyunlar gibi halk oyunlarına eşlik eden icrâlarında tavrı ve üslup öne çıkan en önemli özelliklerinden biridir. Bu yönüyle geleneksel zurna yorumculuğunu bir performans aracı olarak köy düğünlerinde ve çeşitli platformlarda başarıyla sergilemiştir. Âşık Dursun Hazani'nin zurna ve mey icrâcılığında en dikkat çekici özelliklerinden biri de nefes çevirme tekniğini etkili

bir biçimde kullanmasıdır. Bu teknik sayesinde melodik icrâ, kesintisiz bir şekilde devam edebilmekte, üst düzey fiziksel kontrolün, disiplin ve teknik becerinin ortak bileşeni olarak karşımıza çıkmaktadır.

Resim 10. Dursun Genel köy düğününde zurna icrâ ederken (Oktay Genel Kişisel Arşivi)

Davul-zurna eşliğinde gerçekleşen halk oyunlarının icrâsında, davulun ritmik vurguları halkoyunlarını oynayanların adımlarını ve oyunlarını şekillendirmektedir. Bu bağlamda Reinhard'ında aktardığı üzere, "Davulcu çoğunlukla dansçıların ortasında onların adımlarını takip eder, bazen çok anlamlı, bazen de çok nükteli hareketler yaparak ortamı neşelendirir; bu sırada zurnacı onun hareketlerini destekler" (Kurt ve Ursula Reinhard, çev. Sinemus Sun, s. 70). Bu tür ortamlarda bulunan âşığın, müzikal ritüellerinde gözlemlenen bu kültürel ve sosyal etkileşimler onun sanat yönünü açıkça ortaya koymaktadır. Köy düğünlerinde ve toplu etkinliklerde sergilemiş olduğu zurna performansları, âşığın; teknik beceri, kültürel sadakat ve toplumsal bilinç ile harmanlanan icrâ anlayışını da ortaya koymaktadır. Konuyla ilgili olarak Mustafa Genel şu ifadelerle yer vermiştir: "Hazani ile olan müzikal birlikteliğimiz çocuk yaşlarda başladı ve yaklaşık beş yaşımızdan itibaren birlikte çaldık. Birlikte icrâ ortamı, onun vefatına kadar kesintisiz bir şekilde devam etti. Bu süreçte birçok düğün ve toplu etkinliklerde yer aldık. Bu mekânlar bizim için yalnızca bir sahne değil; aynı zamanda bir öğrenme ve gelişim alanıydı. Biz çaldıkça köylüler oynadı, biz çaldıkça repertuvarımız genişledi ve teknik becerimiz arttı. Köy halkı da bizim müziğe dair çabalarımıza olumlu geri dönütlerde bulundu. Artık dışardan zurnacı getirmeyeceğiz, düğünlerimizi siz çalacaksınız" diyerek bizlere olan güvenlerini ifade etmişlerdir. Bu ilgi ve destek, sanatsal motivasyonumuzu artırmış ve müziğe olan bağlılığımızı pekiştirmiştir" (Mustafa Genel, Kişisel Görüşme, 08 Mayıs 2022).

4.5. Davul İcrâcısı Âşık Dursun Hazani

Davul, güçlü sesi ve kültürel bir sembol olması nedeniyle tarihi süreçte toplumun müzik anlayışı içerisinde önemli bir yer edinmiş vurmali halk çalgılarından. Gür ve yankılı sesiyle bilinen davul, nitelikli bir icrâ becerisi ve birikimi gerektirmektedir. Bilhassa açık havaların ve meydan düğünlerinin vazgeçilmez olan bu çalgı, usta sanatkarların ellerinde hayat bulmuştur. Birbirinden farklı çalgı icrâ eden Âşık Dursun Hazani, Anadolu toplumu için en temel çalgılardan biri olan davulu, geleneksel köy düğünlerinde ustalıkla çalmıştır.

Resim 11. Dursun Genel'e ait asma davul (Oktay Genel Kişisel Arşivi)

Âşığın davul icrâsındaki en dikkat çekici yönlerinden biri de ritim duygusudur. Yöre içerisinde müzik kültürünün ritmik yapısına hâkim olan Âşık Dursun Hazani; Halay, Bar ve Düz Oyunlar gibi halk oyunlarını ve dans türlerini sanatsal bir yorumla zenginleştirerek davul çalımına estetik bir boyut kazandırmıştır. Ritim duygusu âşığın icrâlarında merkezi bir unsur olarak karşımıza çıkmış, bu durum sosyo-kültürel bağlamda bir ifade aracına dönüşmüştür. Ritim algısı onun musikiyi bir bütünlük içerisinde kurgulamasını sağlarken, kültürel aktarımın sürekliliğini de sağlayan bir işlev görmektedir. Âşık bu yönden geleneği tekrar eden bir yapı içerisinde kalmamış, onu yorumlayan yöresel sanatçı kimliğini üstlenmiştir. Âşığın halk sanatı bağlamında çok yönlü ve üretken bir şahsiyet olması çalgının tempo ve coşkusunu belirleme işlevi sağlayan bir güç olarak karşımıza çıkmıştır. Davul ve zurna gibi halk çalgıları çoğunlukla halk müziğinde eşlik sazı olarak görülse de Hazani'nin sanatı çerçevesinde bir ifade aracına evrilmiştir. Sanatındaki denge onun kültürel bağlamda da donanımlı bir müzisyen olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Âşık Dursun Hazani bu çalgının ritmik ve melodik hassasiyetini dengeleyerek müzikal bir ahenk sunmaktadır. Âşığın kimi zaman davulcu kimi zamanda zurnacıyla yapmış olduğu iş birliği birlikte çalma kültürünün örneklerini ortaya koymaktadır.

5. Âşıklıkla Başlaması

Erzincan'ın yetiştirdiği önemli âşıklardan biri de Hazani, Hazani Baba mahlaslarıyla tanınan ve yöre müziğini yaşatan yöresel sanatkâr Âşık Dursun Hazani'dir. Geleneğe dair düşüncelerini samimi bir dil ve derin bir hissiyatla dile getiren Âşık Dursun Hazani, sanatını toplumsal bir sorumluluk üstlenerek aktarmıştır. Kendisine göre âşıklık sanatı, yalnızca teknik becerilerle sınırlı kalmayan, daha çok içsel bir ilham ve sezgiye dayalı kutsal bir görevdir. Bu durumu şu sözleriyle ifade eder: “Âşıklık sanatında vatana âşıklık, millete âşıklık, bayrağa âşıklık, sevgiliye, eşe, dosta âşıklık yani ulusun muhtelif konularında mevcut olan her şeye âşıktır. Bu bakımdan âşıklık geleneği çok önemlidir. Âşık olmayan insan hiçbir şeye değer veremez. Âşıklık geleneği maddi menfaatlerden çok uzak tutulan bir ortam ve alanı kapsar. O insanlar, o âşıklar, o ozanlar halkın tüm sorunlarını, tüm dertlerini dile getirirler. Bu bakımdan âşıklık geleneği çok özellikler taşır” (Hazani, akt. <https://docplayer.biz.tr/52908727-Cayirli-hem.html>). Âşığa göre bu gelenek içten gelen bir ilham ve nasibin sonucudur. Sazlı-sözlü ortamlardan etkilenme, çevredeki âşıklardan etkilenme ve dert nedeni diğer etkenler olarak değerlendirilebilir.

5.1. Saza ve Şiire Yönelmesi

Âşık Dursun Hazani'nin müzikle olan bağı küçük yaşlarda şekillenmeye başlamıştır. Âşığın bu yöndeki ifadesi şu şekildedir: yaklaşık on yedi yaşlarında köyümüz Yeşilyaka'da yaşayan Dursun Küçük isimli bir kişi vardı ve çok güzel saz çalardı. O'nun benim saz veya diğer müzik aletlerini çalımda daha doğrusu müzik hayatımda büyük bir etkisi olmuştur. Gençlik yıllarımda İstanbul'a yolum düştü ve orada

saz eğitimi olarak kendimi geliştirmeye çalıştım. Aşıktım o zaman gençlik dönemlerim ruhumuzda insan sevgisi görücü usulüyle nişanlandım evlendim ve bir yuva kurdum çocuklarım oldu (<https://docplayer.biz.tr/52908727-Cayirli-hem.html>). Âşığın gençlik dönemine ilişkin anılarına bakıldığında, insan sevgisi güçlü bir şekilde yer edinmiştir. İstanbul'da geçirdiği dönem onun müzikal gelişimi açısından önemli bir evre olmuştur.

5.2. Mahlas Alması

“Arapça menşeli bir kelime olan mahlas, sözlüklerde “kurtulma yeri, sığınılacak yer” gibi anlamlara gelmekle birlikte, dilimizde bu anlamlarından ziyade bir edebiyat terimi olarak tanınmıştır (Kurtoğlu, 2006: 71). Türk halk edebiyatında ise saz şairleri ve âşıklar arasında gerçek ad yerine kullanılan takma ad olarak tanımlanır. Öyle ki zaman içerisinde birçok âşığın gerçek adı unutulmuş, sadece mahlasıyla anılır hale gelmişlerdir. Bu gelenekte mahlas alma çok şekillerde olabilmektedir. Bu tercihler arasında en yaygın yöntemlerden biri de âşığın kendi mahlasını kendisinin belirlemesidir (Ayva, 2006: 26–27). Bu bağlamda kardeşi Mustafa Genel âşığın mahlas alması hususunda şu ifadeleri dile getirmektedir: Âşık Dursun Hazani kendi içinden gelen şiirleri söylerdi. Söylediği şiirler başkasının değildi. Hazani mahlasını da kendisi koydu. Hazani demek hüznü demektir. Dursun Hazani hüznü yaşamış, cahil insanlarla karşılaşmış üzülmüş, yaşadığı olumsuz şeylerden ötürü mahlasını Hazani koymuştur. Onun bir şiiri de şöyledi: (Mustafa Genel, Kişisel Görüşme, 08 Mayıs 2022).

Kendini bilmeyen bir kara cahil

Başkasının ahvaline karışır

Olmamıştır aydın zümreye dahil

Dil ve fikir sahasında yarışır (Âşık Dursun Hazani akt: Mustafa Genel, 2022)

Bu tercihin ardında, âşığın bireysel ve toplumsal yaşamında karşılaştığı olumsuzlukların önemli bir rol oynadığı anlaşılmaktadır. Yaşamı boyunca cehaletle, adaletsizlikle ve sosyal duyarsızlıkla mücadele eden Hazani, iç dünyasında yoğun bir duygusallık geliştirmiştir. Bu yönüyle âşığın mahlası, takma bir ad olmanın ötesinde âşığın kimliğini gösteren bir yapıdadır. Hazan Türk Dil Kurumuna göre sonbahar demektir. Hüznle akraba olan bu sözcüğün bir başka anlamı özlem ve ayrılık mevsimi... bir diğeri sararıp solmuş, eski canlılığını kaybetmiş kimse olarak ifade edilmiştir. https://www.tdk.com.tr/hazan_68429.html?srltid=AfmBOorRNhoJ2rc6OqOLr4x50WOo-H_pOCLYvFgv0u8-uHLJS5rzusPJ.

Âşığın olumsuz düşüncelerle karşılaşmış olması bu mahlası benimsemesinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Aynı zamanda âşık hemen hemen şiirlerin tamamında Hazani mahlasını kullanmıştır.

5.3. Usta-Çıracak Geleneği

Âşıklık geleneği sözlü edebiyatı aktaran bir özellik taşımanın ötesinde, kültürel yapıyı şekillendiren bir yapıdadır. Gelenek içerisindeki bu yapının en temel taşı ise usta-çırak ilişkisi'dir. “Türk âşıklık geleneğinin dayandığı temel öğretim yöntemi usta-çırak ilişkisidir. Tarihin değer yargılarından kaynaklanan usta-çırak ilişkisi, tarih boyunca âşıklık geleneğini nesilden nesile intikal ettiren ve geleneği şekillendiren önemli unsurlardan biri olmuştur” (Aslan, 2007: 41). Âşığın hem müzisyenlik yönü dikkate alındığında Mahir Uzar'ın icrâcılığı konusunda ustalık yaptı fakat şiir konusunda herhangi bir ustasının olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda kardeşi Mustafa Genel şu ifadelerde bulunmuştur: Hazani'nin Mahir Uzar'dan başka hiçbir ustası olmadı. Bizler kimseden bir ders almadık kendi kendimize yetiştik. Dursun Hazani'nin âşık olarak kimseyle atıştığını görmedim. Kendi kendine yazardı, kendi kendine söylerdi. Ancak şöyle ki halk onu çok iyi dinlerdi. Âşıklık insanın içinden gelen bir duygu bir hakikat. Bu şiirler, Allah'tan gelen bir nazar. Hazani'nin yazısı da güzeldi güzel el yazısı vardı, diline geleni alırdı kaleme bazen uzun uzun yazardı” (Mustafa Genel, Kişisel Görüşme, 08 Mayıs 2022). Âşığın sanat yolculuğu yöresel müzikle tanışmasıyla başlamıştır. Yöre köylerinde süregelen, düğün ve şenlik gibi etkinlikler onun sanatsal farkındalığına dikkat çeken öğeler olmuştur. Âşığın bilinen bir çırağı yoktur fakat çevresindekilere hem icrâsı hem de şiirleriyle örnek olmuştur.

6. Şiirlerinde İşlediği Konular

“Âşıklar, yaşadıkları çağın olaylarını, halkın sosyal durumunu, şahsi düşüncesini, kanaatini, dünya görüşünü yansıtan kişilerdir. Konulara yaklaşımı ve onları şiirlerinde ele alıp yansıtabilme gücü oranında toplumda kendilerine yer bulurlar” (Kaya, 2020 :73). Âşık Dursun Hazani de şiirlerinde bireysel duygu ve düşünceleri ifade etmesinin ötesinde toplumun değer dünyasına dair gerçekleri yansıtan izler barındırmaktadır. Alevi inancına hâkim ve bu kültürle yetişen âşık, şiirlerinde; Hak aşkı, peygamber aşkı, kâmil insan, toplumsal eleştiri, adaletsizlik, cimrilik, teknoloji gibi konuları ele almıştır. Bu yönüyle halkın duygularına tercüman ve bu duyguları eleştirel bir bakışla yansıtan âşık gibi hareket etmiştir. Âşık Dursun Hazani bir video kaydında şu ifadeleri dile getirmiştir: “Dünya ahvali üzerine yazmış olduğum bir şiiri sizlere sunuyorum. Saygılarımla... Ben, Erzincan Çayırılı Kazası'nın Yeşilyaka (Şebge) köyünden Âşık Dursun Hazani, Vatan şairi.” <https://www.youtube.com/watch?v=STdAMmojBjE>

Hali Dünyanın

Kâinata şöyle bir nazar ettim
Halden hâle düşmüş hâli dünyanın
Kahrını çektim vefasını görmedim
Hiç kimseye olmaz kârı dünyanın

Nicesini ninni çalıp uyutmuş
Yüze dost görünüp tuzağı kurmuş
Tahtıyla tacıyla devirmiş yutmuş
Kralları padişahı dünyanın

Şan şöhret sahibi olmak nafil
Düzenbazdır her işi hurda hile
Yola vurur dört metre bez ile
Her şeyi fanidir fani dünyanın

Nefsini öldürmeyen bu sırta ermez
Aşka düşen âşıklar asla ölmez

Hazani'ye tarla pul fayda vermez

Varislere kalır malı dünyanın (**Oktay Genel, Kişisel Görüşme**)

Âşık Dursun Hazani, bu şiirinde dünya hayatının gelip geçici gerçeğini çarpıcı bir dille ifade etmektedir. Dünya hayatının zahmetine katlandığını ve bir karşılık görmediğini ifade ederken, bu hayatın kimseye fayda getirmediğini de ifade etmektedir. Şan, şöhret, makam mevki gibi hayallerin ve heveslerin boş olduğunu, hepsinin bir yalandan ibaret olduğunu ifade etmiştir. Ölüm hakikati dört metre bez mecazı ile yalın ve etkileyici bir şekilde dile getirilmiştir. Son dörtlükte ise nefis mücadelesi vermeyen kimselerin hakikate eremeyeceği ifade edilmektedir. Hazani gerçek kalıcılığın dünya malıyla değil aşk ile mümkün olabileceğini, aşka düşen âşıkların asla ölmeyeceğini belirtmektedir. Şiirin son dizesinde Âşık, dünya malının kendisine bir fayda sağlamadığını açıkça ifade etmektedir. Bu bağlamda şiir, bireysel bir düşüncenin ve tefekkürün ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır.

Onu Da Vermez

Cömert olmayan cahil cimri insan
Ceketsiz kalsan eski çulunu vermez
Muhtaç olup da kapısına varsan

Ekmeği de vermez suyu da vermez

Kışın soğuktan donuyorum desen
Biraz odun, tezek kerme istesen
Çuvalı uzatıp eline versen
Yaşları doldurur kuru da vermez

Rahatsız yataksız yatsa da baygın
Ziyaret eylerim hâl ve hatırın
Hazanî der ver bana hastalığın

Ölüme razıdır onu da vermez (**Oktay Genel, Kişisel Görüşme**)

Âşık Dursun Hazani cimrilik üzerine yazdığı bu şiirinde cimrilik ve bencillik gibi insani zaafı sert ve keskin bir dille eleştirmektedir. Yardımlaşma ve dayanışma gibi insani değerlerden uzak, cimri insan tipini tasvir etmektedir. Cimrilik onun şiirlerinde maddiyatın dışında maneviyatta da kendisini net bir şekilde göstermektedir. Öyle ki elindeki eski bir çulu, bir tezeği paylaşmaktan kaçınır. Âşık bu karakter yapısını abartılı ve etkili sembollerle hicivli ve trajikomik boyutlara taşımaktadır. Bu şiir, cömertliğin, paylaşmanın ne kadar değerli olduğuna dikkat çekmiş, bireysel ve toplumsal bir eleştiride bulunmuştur.

İhaneti Vataniyye

En ağır suç vatana ihanettir
Böyle bir madde olmalı yasada
Bulunmazsa en büyük cahilliktir
Kültürü tahsili yüksek olsa da

Aydın olmayan hukukçu bilemez
Nizam, asayişini temin edemez
Suistimaller mutluluk getirmez
Akli yoksullukta eli kasada

Kanunlar ceza veremez etkili
Mal varlığın beyan etmez yetkili
Dokunulmazlık zırhı giymiş deli
Yalan söyler kendini savunsa da

Yüce divanda bunlar kurtulmaz
Milli hükümet yakasın bırakmaz
Hazani haramın binası olmaz

Temeli bozuk yıkılır olursa da (**Oktay Genel, Kişisel Görüşme**)

“Vatan, sözlüklerde üzerinde yaşanan toprak parçası, yurt olarak açıklanır. Aslında vatan, daha şümüllü bir anlama sahiptir. Vatan uğrunda kan dökülen, can verilen, tarihten izler taşıyan geniş ve mukaddes bir topraktır (Kaya,2020:100). Âşık bu şiirinde vatana ihanetin çok ağır bir suç olduğunu vurgulamakta ve bu eylemin açık biçimde yasal zemine oturtulması gerektiğini ifade etmektedir. Bireyin kültürel birikimi ne olursa olsun vatan bilincinden yoksun olan bir kişinin cehalet içerisinde olduğunu dile getirmektedir. Hukuk işlevselliğini yalnızca mevzuat bilgisiyle olmadığını ayrıca bir vicdan ve toplumsal sorumlulukla mümkün olabileceğini ifade etmektedir. Âşık, yetkili bireylerin mal bildirimlerini yapmaması ve dokunulmazlık gibi koruyucu zırhların arkasına sığınmalarını adaletin tecellisi önünde bir engel olarak görmektedir. Bu tür suistimallerin toplum içerisinde güveni zedelediğini, Yüce Divan’da bu

tip sorumluların bağışlanmayacağını dile getirmektedir. Haram bir zemin üzerine inşa edilen hiçbir yapının kalıcı olamayacağını bu yolla kurulan sistemin er ya da geç yıkılacağını ifade etmektedir.

İnsanî Kâmil

Yüce Allah'ın seçkin kullarıdır
Basiret ehlidir insan-ı kâmil
Peygamberler ile evliyalar
Kalp evi kâbedir insan-ı kâmil

Yaradan'a bağlıdır rabitası
Secdesiyle, tesbihiyle duası
Nazarıyla, keramet mucizesi
İlmi âllemedir insan-ı kâmil

Arınmışlardır noksan sıfatlardan
Vazgeçmişler nefsin arzularından
Gerçekler el çektir fani dünyadan
Mümtaz elçilerdir insan-ı kâmil

Menziller yakın oldu marifetle
Haber verir vahyi ilâhiyle
Hazan-i şiir yazar ilhâmıyla
Sırrı hakikattir insan-ı kâmil (Oktay Genel, Kişisel Görüşme)

Tasavvufî düşünce bakış açısıyla insan-ı kâmil' in ele alındığı bu şiirde ideal insan modelini ahlâki bir boyutta tasvir etmektedir. Âşık, şiirinde insan-ı kâmilî Allah'ın seçkin kulları olarak ifade etmekte ve evliyalarla bağdaştırarak manevî bir mertebeye konumlandırmaktadır. İnsan-ı Kâmil kişiler, basiret sahibi olan nefsin arzularından arınmış kişilerdir. Secde ve tesbih gibi ibadetlerle Yaradan'la rabita kuran ilahî nazarla çevresine manevî etki eden bir varlık olarak betimlenmiştir. Şiirin diğer bölümlerinde ise kâmil insan figürü, dünya zevklerinden uzaklaşan bir değer olarak temsil edilir. Son bölümde ise sırî vakıf bir hakikat taşıyıcısı olarak belirtilir.

Yüce Dinimiz

Mekke cahiliyet devri zamanında
Hira'da pünhanda peygamberimiz
Müşrikler ittifak etmiş şeytanla
Vahiy ilahidir yüce dinimiz

Öldürölmekteydi kız çocukları
Eşkıyalar soyardı kervanları
İlah edinmiştiler o putları
Müdahale etti yüce dinimiz

Elden ele satılırdı köleler
Esir tüccarları kentler, yöreler
Tarihe karıştı eski töreler

İnsanlığa lâıyk olan da budur

Mükevvenatın hakkı hukukudur

Hazani der söylediğim doğrudur

Bize hidayetir yüce dinimiz (**Oktay Genel, Kişisel Görüşme**)

Âşığın bu şiirinde İslamiyet'in doğuşu ve insanlık yaşamındaki dönüştürücü rolü, sosyo-kültürel bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Âşık Dursun Hazani, Mekke'nin cahiliye devri olarak karanlık bir dönemi betimlemiş, İslâm düşüncesinin bu çarpık düzene nasıl müdahale ettiğini vurgulamıştır. Şiirde kız çocuklarının diri diri toprağa gömülmesi ve köleliğin yaygın oluşu toplumsal inanç yapısının olduğunu gözler önüne sermektedir. İslâm'ın gelişi bir inanç değişiminin yanında adalet, özgürlük ve insan hakları temelli bir yapı olarak sunulmaktadır. İlahi buyruğun toplumu zulüm ve cehaletten arındırdığı, İslâm'ın insan onurunu esas aldığı bireylere hak ve hürriyet sağladığı ifade edilmektedir. Âşık, İslam'ı dünyevi kurtuluşun vesilesi olarak yorumlamıştır.

Âşık Dursun Hazani'nin şiirlerinde duygu en insani yönlerinden biridir. Âşık; vatan, adalet, din, nefis, insan-i kâmil, cimrilik gibi farklı toplumsal konulara şiirlerinde yer vermiştir. Temel manada sevgi üzerine kurguladığı şiirlerini kimi zaman vatana, millete, bayrağa; kimi zamanda hakka ve hakikate duyumsadığı bir yapıya büründürmüştür. Şiirlerinde tasavvufi bir bakış açısıyla hakikat kavramlarını konu edinmiştir. Bu yönüyle ele alındığında Hazani'nin şiirlerinde ele alınan konular, topluma dair dertleri ve sevinçleri bireysel ve toplumsal olarak ele almıştır. Yaşanmışlıkların birer yansıması olan bu şiirler, şairin sade ve etkileyici ifadesiyle halkın duygu dünyasını derinlemesine yansıtmayı başarmıştır. Şiirlerinde kullanmış olduğu Hazani mahlası da âşıklık geleneği içerisindeki kimliğini göstermektedir.

7. Sonuç

Türk kültürünün önemli bir alanını oluşturan, zengin ve köklü bir geçmişe sahip olan âşıklık geleneği, modern dönemde toplum tarafından hak ettiği değeri yeterince görememiştir. Değerlerin yaşatılması ve korunmasında önem arz eden, toplumun duygularına tercüman olan bu gelenek teknolojik çağın getirdiği deformasyona rağmen birbirinden kıymetli âşık tarafından yaşatılmaktadır. Bu geleneğin temsilcileri, içerisinde yaşadıkları toplumun duygu ve düşüncelerini dile getiren gönül işçileridir. Saz ve sözün birlikte anlam kazandığı bu geleneğe, âşıklar hak ettikleri ilgiden mahrum kalmışlardır. Âşık Dursun Hazani, sazı ve sözüyle adap ve erkâna uyan bir âşıktır. Bu gelenek içerisinde yetişmesinde içerisinde bulunduğu müzik kültürü ve inanç yapısının etkisi olmuştur. Âşık Dursun Hazani, yoksulluk içinde büyümüş olmasına rağmen yöre içerisinde geleneğin yetiştirmiş olduğu nadide halk âşıklarından birisidir. Âşık, bu geleneği en iyi şekilde yaşatmış, kendisini vatan şairi olarak nitelendirmiştir ve bu yönlü şiirler yazmıştır.

Hazani başta kendi yakın çevresi olmak üzere etrafında daima müzisyenlerle vakit geçirmiş, gelenek içerisinde icrâ ettiği çalgılardan başta bağlama olmak üzere, üflemeli çalgılardan mey, zurna, yaylı çalgılardan keman ve vurmali çalgılardan asma davul gibi halk çalgıları icrâ konusunda ustalık sergilemiştir. Ayrıca icrâ etmiş olduğu çalgıların bakım ve onarımlarını bizzat kendisinin yapması onu aynı zamanda bir zanaatkâr olarak ön plana çıkarmıştır. Mey ve zurna gibi üflemeli çalgı icrâlarında "Anadolu'nun Yanık Nefesi" Binali Selman ekolünü takip ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Onun saz icrâcılığı sanatını sergilemeye yardımcı bir çalgı olmanın yanında âşığın müzikal kimliğini güçlendiren bir özellik taşımaktadır. Sanatkâr yönü kadar edebi yönüyle de güçlü bir şahsiyet olan Âşık Dursun Hazani, şiirlerinde sosyal ve kültürel meselelere de yer vermiştir. Yalın ve akıcı bir üslupta şiirler yazan âşık, duygu, düşünce ve hayal dünyasını dile getirirken âşıklık geleneğinin genel çatısı altındaki söylemlerin yanında yöresel söylemleri de kendine özgü bir tavırla dile getirmiştir. Halkbilimi yönünden kesitler aktaran; cehalet, toplumsal adaletsizlikler ve ekonomik sıkıntılar gibi temaları doğal bir şekilde işlemiş, böylelikle halkın duygu aktarıcısı olma görevini tüm sorumluluğuyla üstlenmiştir.

Çağın teknolojik dönüşümlerinden kültürel değerlerine kadar şiirlerinde yer vererek döneminin yakın takipçisi olmuş, edebi ve müzikal açıdan aşk ile yoluna devam etmiştir. Âşığın yetiştiği yörede ve Anadolu'nun farklı bölgelerinde geleneği yaşatan âşıklar ve âşıklık geleneği üzerine akademik çalışmalar yöre kültürünün daha doğru bir şekilde aktarılmasına olanak tanıyacaktır.

Finansman/ Grant Support

Yazar(lar) bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

The author(s) declared that this study has received no financial support.

Çıkar Çatışması/ Conflict of Interest

Yazar(lar) çıkar çatışması bildirmemiştir.

The authors have no conflict of interest to declare.

Açık Erişim Lisansı/ Open Access License

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY NC).

Bu makale, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY NC) ile lisanslanmıştır.

Kaynaklar

- Arıkan, R. (2021). Araştırma Yöntem ve Teknikleri, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Artun, E. (2011). Türk Halk Edebiyatına Giriş Edebiyat Tarihi/Metinler, Karahan Kitabevi, Adana.
- Aslan, F. (2012). Kars Yöresi Âşıklarının usta-çırak Geleneği bakımından değerlendirilmesi. *Journal of Turkish language and literature*, 36(36), 41-77.
- Ayva, H. (2006). Âşıkların Mahlas Alma Geleneği. *Türk Halk Edebiyatı Dergisi*. Sayı 2, s. 3-4
- Büyükyıldız, Z. (2014). Türk Halk Müziğinde Ezgi ve Ritim Yapısı. *Milli Folklor Dergisi*. Sayı 101, s. 42-49
- Çelik, A. (2022). Âşıklık Geleneği ve Günay Yıldız'ın İcrasında Âşık Havaları I, Paradigma Akademi Yayınları, Çanakkale.
- Çini, S. (2025). Halil karaduman'ın muhayyer taksiminin teknik ve makamsal olarak incelenmesi. *Yegah müzikoloji dergisi*, 8(1), 182-210. <https://doi.org/10.51576/ynd.1614917>
- DocPlayer. (n.d.). Çayırılı HEM. <https://docplayer.biz.tr/52908727-Cayirli-hem.html> (Erişim Tarihi: 10.07.2024).
- Doğan, C. (2019). Farklı Müzik Kültürlerinde Mey Çalgısı ve İcracıları. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 1239-1260. <https://doi.org/10.15869/itobiad.498130>
- Doğan, c. (2023). Trt izmir radyosundan bir nefes: kemal kırmızı. *Afyon kocatepe üniversitesi akademik müzik araştırmaları dergisi*, ix(18), 386-411.
- Doğan, C. (2023). Trt Sanatçısı Osman Özdenkçi'nin Müzikal Yönü Üzerine Bir İnceleme. *Sahne ve müzik*, 9(17), 264-287.
- Gülüm, O., & Albuz, A. (2019). Keman Eğitiminde Türk Halk Müziği Eserlerinin Kullanılma Durumuna Yönelik Öğretim Elemanı Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*(42), 1-11. <https://doi.org/10.32547/ataunigsed.486851>
- Karaönçel, F., & Karaönçel, A. Erzincan Yöresi Kırık Havalarında Makamsal Yapı ve Konular Özet. *Cilt/Volume 8 Sayı/Issue 1 Haziran/June 2024*, 65.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi temelli sosyal hizmet araştırmaları dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kaya, D. (2020). Âşık Veysel. Sivas Belediyesi Yayınları, 3. Baskı, Sivas.

- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Kundakcı, M., & Bacaklı, Y. (2019). Şakerim Kudaberdiulı'nın Şiirlerinde Düşünme Halleri, *İtobiad*, Cilt VIII, Sayı 3, s.2229-2242.
- Kurtoğlu, O. (2006). Divan şiirinde mahlas değiştiren ve birden fazla mahlas kullanan şairler. *Bilgi Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 38-71.
- Reinhard, K., & Reinhard, U. (1990). Türk Halk Müziği. Çev. Sinemus Sun. İstanbul: Pan Yayıncılık
- Şimşek, E. (2007). Âşıklık Geleneği ve Saz. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt 11, Sayı 2, s. 1-10
- Yakıcı, A., & Erdoğan, U. (2021). Türk Halk Edebiyatında Türkü Türünün Öğretiminde Karşılaşılan Problemler. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 9(3), 1-20. <https://doi.org/10.29228/ijlet.51757>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık. 12. Baskı.

İnternet Kaynakları

- YouTube <https://www.youtube.com/watch?v=XLx71zjbzQ8> (Erişim Tarihi 04. 10 .2025)
- YouTube. (n.d.). [Video: aQ08EcXBY-U]. <https://www.youtube.com/watch?v=aQ08EcXBY-U> 05.10.2025
- YouTube. (n.d.). [Video: KY2yZIS86zY]. <https://www.youtube.com/watch?v=KY2yZIS86zY> (Erişim Tarihi 05.10.2025)
- YouTube. (n.d.). [Video:d7yKd7ZBqqI <https://www.youtube.com/watch?v=d7yKd7ZBqqI> (Erişim Tarihi 05.10.2025)
- YouTube. (n.d.). [Video: M0qIweq_R-w]. https://www.youtube.com/watch?v=M0qIweq_R-w (Erişim Tarihi 05.10.2025)
- <https://www.facebook.com/ciglikmedya/videos/hazani-baba-erzincan/1475466276034602/> (Erişim Tarihi 05.10.2025)

Kaynak Kişi Görüşme Listesi

- Mustafa Genel (Kardeşi) [01.05.2022 tarihinde telefonla yapılan kişisel görüşme]
- Haydar Muhtar [01.05.2022 tarihinde telefonla yapılan kişisel görüşme]
- Oktay Genel (Oğlu) [01.05.2022 ve 05.10.2025 tarihlerinde telefonla yapılan kişisel görüşme]
- Mahir Genel (Yeğeni) [01.05.2022 tarihinde telefonla yapılan kişisel görüşme]